

Dr Ted Hildebrandt, ST Historia, literatura i teologia, wykład nr 3

Przekazanie Biblii od Boga do nas

© 2020 Dr Ted Hildebrandt

To jest wykład nr 3 Teda Hildebrandta na temat historii, literatury i teologii Starego Testamentu. Wykład dotyczył przekazania Biblii od Boga do nas.

A. Podgląd quizu [0:0-2:43]

Nad czym będziemy pracować w przyszłym tygodniu? Rodzaju 26 do 50. W przyszłym tygodniu skończysz Księgę Rodzaju. To zajmie się tym, a potem jest w zasadzie kilka innych rzeczy. W „Cosmic Maps” pojawi się artykuł niejakiego Sailhammera. Gdzie więc znajdziesz artykuł? Czy ktoś tego w ogóle słuchał? Czy było to pomocne, czy nie? W porządku, więc będziesz czytać Księgę Rodzaju od 26 do 50 i artykuł Sailhammera. Również w tym tygodniu zagłębimy się w *Ojcie nasz Abrahamie* i są tam wybrane strony. Nie przeczytamy całej księgi, ale są wybrane strony *Ojcie nasz Abrahamie*. Będziesz więc pracować z *Ojcem naszym Abrahamem*, a następnie z dwoma wersetami pamięci. Czego jeszcze nie skończyliśmy? Biblijne robiki. Dzisiaj dokończymy Biblię Genesis. Zasadniczo jest to czytanie Księgi Rodzaju, *Ojcie nasz Abraham*, artykuł Sailhammera, wersety pamięciowe i przeróbki biblijne. To powinno wystarczyć na przyszły tydzień.

Będzie dziesięć pytań, każde warte po dziesięć punktów, i w dużej mierze stanie się tak, że jeśli ktoś to przegapi, myślę, że był mecz piłki nożnej lub coś w tym rodzaju, ma tydzień na nadrobienie zaległości, więc nie mogę się odwrócić z powrotem do następnego czwartku. Staram się je zwrócić w czwartek wieczorem lub w piątek rano, tak abyś mógł je zwrócić prawdopodobnie w przyszły piątek. Więc będziemy po prostu robić quiz, quiz, quiz w każdy czwartek i mniej więcej co pięć quizów, a potem zdamy egzamin. (*Ktoś zadaje pytanie*) Nie, to na

egzamin; musisz uzyskać wynik powyżej określonego punktu na egzaminie, a także w quizach, aby zostać uwzględnionym w opcji z wyróżnieniem.

Oto zadanie na przyszły tydzień. Inną rzeczą jest to, że nie zapomnij oddać swoich dziesięciu dolców na materiały szkoleniowe, nie zostawiaj tego, bo w przyszłym tygodniu kwota będzie dwukrotnie większa, myślę, że to będzie w przyszły czwartek czy coś, więc po prostu zgłoś to jak najszybciej.

B. Biblia: od Boga do nas [2:44-3:58]

Dziś jeden z najtrudniejszych wykładów, jakie prowadzę na tym kursie. Dlaczego wprowadzam to na poziomie pierwszoklasistów? Chcę być z wami szczerzy i chcę, żebyście zrozumieli, w jaki sposób Biblia pochodzi od Mojżesza i jak Biblia pochodzi od Izajasza i dotarła do nas. Zamiast więc pozostawiać te rzeczy bez komentarza, wkraczamy w kontekst uniwersytecki, a profesor uniwersytetu twierdzi, że Biblia jest pełna błędów, a ty nie masz pojęcia, o czym on mówi. Chcę podać te szerokie kategorie. W materiale, o którym dzisiaj mówię, szczerze mówiąc, są całe kursy na temat kanonizacji. Są całe kursy, ja brałem udział w całych kursach z krytyki tekstu, więc w około 30 minut daję wam to, co zajęło cały kurs. Staram się upraszczać sprawę, ale mam trudności z wyrażeniem tych rzeczy. Naprawdę czuję się zobowiązany, aby ci o nich powiedzieć, żebyś wiedział z wyprzedzeniem, co się dzieje. Dzisiejszy dzień będzie naprawdę dość rzeczowy. Kiedy dotrzemy do Księgi Rodzaju, w niektórych wykładach będzie w dużej mierze moja opinia i sposób, w jaki interpretuję teksty w tym kontekście. To, o czym dzisiaj mówimy, nie jest tak naprawdę moją opinią, to są fakty dotyczące rękopisów i spróbujemy nad tym popracować.

C. Kanonizacja [3:59-5:53]

A zatem kanonizacja – kiedy ostatnio o tym rozmawialiśmy i w zasadzie powiedzieliśmy, że w przypadku na przykład Piotra i Pawła Piotr stwierdził, że pisma Pawła są na tym samym poziomie co Pismo Święte. Powiedział: „wypaczają listy Pawła, podobnie jak inne Pisma”. Zatem listy Pawła zostały przez Piotra automatycznie zaakceptowane jako wiarygodne, a Paweł zgadza się,

że Piotr uznaje te listy za wiarygodne. Swoją drogą, czy zebranie wszystkich listów Pawła zajęło Kościołowi sporo czasu? Paweł pisał listy do kościoła w Kolosach. Ten kościół zachował ten list, a inni ludzie nawet nie wiedzieli, że Paweł napisał ten list. Innymi słowy, czy Jezus miał Nowy Testament? Nie. Czy którykolwiek z apostołów widział kiedykolwiek cały Nowy Testament? Nie. Oni napisali te książki, a potem je opublikowano i trzeba było je rozpowszechnić. Czy zdajesz sobie sprawę z tego rozpowszechnienia – mówisz: „dlaczego po prostu nie wysłali wszystkim kopii e-mailem, to właśnie powinni byli zrobić”.

Rozprzestrzenianie się i przemieszczanie się z miejsca na miejsce zajmowało naprawdę dużo czasu.

Zatem Piotr przyjmuje księgi Pawła. Czy Piotr wiedział o wszystkich pismach Pawła? Nie ma mowy, żeby to zrobił. Paweł pisał więc różne rzeczy, Piotr o niektórych wiedział, ale niewątpliwie nie o wszystkich.

Oto kolejny przykład z Danielem. Daniel żył w tym samym czasie, co Jeremiasz. Daniel był z Nabuchodonozorem w Babilonie, Daniel był w Jamie Lwa i tak dalej. Daniel mówi: „Hej, Jeremiasz powiedział, że Bóg mu powiedział, że będziemy w Babilonie przez 70 lat (Dan. 9:2, 24)”. Zatem Daniel cytuje Jeremiasza, mówiąc, że to właśnie powiedział Bóg Jeremiaszowi, a on natychmiast akceptuje władzę Jeremiasza. Daniel od razu to akceptuje i mówi, że spędzimy tu 70 lat. A teraz znowu: czy trzeba było także zbierać i rozpowszechniać księgi żydowskie i tym podobne rzeczy? Więc to daje czas.

D. Kryteria kanonizacji: Czy twierdzi się, że pochodzi od Boga? [5:54-7:30]

Obecnie niektóre książki są akceptowane, a inne nie. Jak stwierdzić, czy dana księga trafiła do księgozbioru sakralnego, a które zostały odrzucone? Istnieją w tym pewne zasady, dlatego przechodzimy do kryteriów. Pierwsze główne kryterium zastosowane w procesie kanonizacyjnym – proces kanonizacyjny oznacza: co jest potrzebne, aby księga została przyjęta do kanonu, czyli Pismo Święte. Pytanie numer jeden i to jest najważniejsze pytanie: „Czy księga jest natchniona przez Boga?” Innymi słowy: „Czy księga twierdzi, że przemawia w

imieniu Boga?” Czy na przykład jest tam napisane: „Tak mówi Pan”? Czy Księga Izajasza twierdzi, że mówi w imieniu Boga? Tak. Czy Mojżesz mówi: „Bóg mi powiedział, a ja to spisałem”? Mojżesz tak mówi. Księgi twierdzą, że Bóg przemówił, a autor to spisał. Jeremiasz: „Tak mówi Pan/Pan mi to powiedział”. Ezechiel miał te wszystkie wizje kości, tych suchych kości, które się złączyły. Ezechiel widzi kości i twierdzi, że Bóg pokazał mu tę wizję.

Nawiasem mówiąc, pomyśl o tym kryterium. Czy to kryterium jest wystarczająco dobre, aby ustalić, które książki są wiarygodne, a które nie? Czy były jakieś książki rzekomo przemawiające w imieniu Boga, a których prawdopodobnie nie uwzględniono? Czy niektórzy prorocy powiedzieli „tak mówi Pan” i nie byli prawdziwymi prorokami Boga? Tak. Czy było wielu fałszywych proroków? Tak. Czy zatem to kryterium samo w sobie stanowi kanoniczność, czy też potrzebujemy innych rzeczy?

E. Kryteria kanonizacji: Czy został napisany przez proroka Bożego? [7:31-8:28]

Jednym z innych czynników, które możesz rozważyć, jest: czy został napisany przez proroka? Jeśli napisał to ktoś taki jak Izajasz, czy powiesz: „Izajasz to całkiem dobry facet, prorok Boży, całkiem dobry człowiek”. Załóżmy teraz, że został napisany przez proroka i powiem, że to ja go napisałem. Mówię: „Jestem prorokiem Achaba i Izebel i napisałem tę księgę”. Czy przyjąłbyś to do swojego kanonu? Nie. Swoją drogą, czy byłaby to prawdopodobnie bardzo interesująca lektura? Prawdopodobnie byłaby to bardzo interesująca lektura, ale nie przyjąłabyś jej do kanonu, ponieważ prawdopodobnie pochodziła od człowieka, który był prorokiem Baala. Było 400 proroków Baala. Innymi słowy, musisz zadać sobie pytanie: co z charakterem osoby, która to napisała? Izajasz, Jeremiasz, Mojżesz, Samuel, Dawid w Psalmach. Zapytacie więc, czy został napisany przez proroka Bożego? Czy został napisany przez męża Bożego czy kobietę Bożą? Czy zatem został napisany przez proroka? Co wiesz o danej osobie? To jest kontrola i równowaga w tej kwestii.

F. Kryteria kanonizacji: Czy zgadza się z wcześniejszym objawieniem? [8:29-9:04]

Czy zgadza się to z wcześniejszymi objawieniami? Jeśli napiszesz książkę, w której środku będzie napisane: „Wiesz, Jehowa jest w porządku, ale Baal jest lepszy”. Czy to wejdzie do kanonu, czy zostanie wyrzucone? Wyrzucony. Dlaczego? Ponieważ nie zgadza się to z wcześniejszym objawieniem, ponieważ Bóg powiedział: „Powinieneś oddawać cześć Panu, swemu Bogu, i tylko jemu masz służyć”. Jeśli więc pojawi się ta księga i powie, że Baal jest tym jedynym, musicie zadać sobie pytanie: czy jest to sprzeczne z wcześniejszym objawieniem? Staje się to wówczas kryterium kanonicznym i akceptowanym jako Pismo Święte.

G. Kryteria kanonizacji: Czy przychodzi to z mocą Bożą? [9:05-9:59]

Oto kolejne pytanie: Czy przychodzi to z mocą Bożą? To jest subiektywne. Czy niektóre księgi mają moc Bożą? Czy czytanie Pisma Świętego zmienia Twoje życie? Tak. Książki mają moc. Teraz, kiedy czytasz książkę do matematyki, zadaj sobie pytanie: czy ma to moc cię zmienić? Większość z Was tak, ja czytam książkę o matematyce. Mówisz, że przede wszystkim czytanie książki o matematyce jest prawie jak oksymoron. W każdym razie, wiesz, co mówię? Ale to nie wchodzi do twojej duszy. Czytałeś, odwoływałem się tuż przed przybyciem tutaj, książkę Eli Wiesela „*Noc*”. Czy ktoś czytał tę książkę Eli Wiesela „*Noc*”? Czy czytając tę książkę, przenika to twoją duszę? Teraz pytam cię, czy księgi Pisma Świętego cię poruszają? Czy jest tam moc Boża? Odpowiedź brzmi: tak, ale to kwestia subiektywna.

H. Kryteria kanonizacji: Czy zostało przyjęte przez lud Boży? [10:00-10:50]

Oto kolejne kryterium: czy jest ono przyjęte przez lud Boży? Innymi słowy, czy lud Boży przyjął słowo Boże? Kim w Starym Testamencie był lud Boży? Żydzi. Czy więc Żydzi w Starym Testamencie, naród Izraela, 12 plemion, przyjęli te księgi jako kanon, jako pochodzące z ręki Boga, czy też pochodzące z ust Bożych? Zatem my, chrześcijanie, skąd czerpiemy nasz Stary Testament? Czy mamy to od Jezusa i apostołów? Nie, kanon Starego Testamentu pochodzi do nas od ludu Bożego ze Starego Testamentu, którym jest naród żydowski. Podają nam kanon Starego Testamentu. Zatem kanon Starego Testamentu pochodzi od ludu Bożego ze Starego Testamentu. Czy ustalili, które księgi powinny znaleźć się w kanonie, a które nie? Oni to uporządkowali i to oni byli w tym ekspertami.

I. Antilegomena: Księgom, którym sprzeciwia się [Przysłówia, Estera...]

[10:51-11:52]

Księgi te nazywane są Antylegomenami. A co to jest „anty”? „Anty” oznacza co? Przeciwno. *Anty* jest przeciw. *Lego* (czy są tu jacyś moi greccy uczniowie?) *lego* oznacza „mówić”. Są to więc: książki, przeciwko którym się „mówi”. Antylegomeny to księgi, przeciwko którym się mówi. Jest pięć takich

książek. Naród żydowski sprzeciwiał się tym pięciu księgom. Naród żydowski miał co do tego pytania, dlatego „mówiono przeciwko [Anty-legomenie]”. Jaki jest problem z tymi pięcioma książkami? Swoją drogą, czy dzisiejsi Żydzi akceptują te pięć ksiąg? Tak, robią to. Akceptują je, ale kiedyś były przesłuchiwane. Czy informacja, że Żydzi kwestionowali te księgi, jest pomocna? Czy Żydzi zwracali uwagę na to, jakie księgi przyjmowali do kanonu? To nie było tylko „Boom”. Automatycznie w to wchodzisz. Kwestionowali księgi i byli ostrożni.

J. Antilegomena: Dlaczego kwestionowano Księgę Przysłów? [11:53-19:42]

Kto tu ma Biblię? Czy możemy przepisać rozdział 26 Księgi Przysłów. Jeśli macie swoje Biblie, będziemy dzisiaj z nich często korzystać - rozdział 26 wersetu 4 Księgi Przysłów. Czy mógłbym prosić o kogoś bardziej ornerwowego? Dajcie mi kogoś, dlaczego nie ty wykonasz Księgę Przysłów rozdział 26 werset 5. Ona robi rozdział 26 werset 4 Przysłów, a on rozdział 26 werset 5 Przysłów. Skupmy więc najpierw naszą uwagę na Księdze Przysłów 26:4. W Księdze Przysłów 26:4 czytamy: „Nie odpowiadaj głupiemu według jego głupoty, abyś nie był do niego podobny”. Więc spotykasz głupca, czy powinienes mu odpowiedzieć? Nie, jest napisane: „Nie odpowiadaj głupcowi według jego szaleństwa”, ponieważ jeśli spróbujesz odpowiedzieć, będziesz taki jak on. Swoją drogą, czy widziałeś kiedyś, jak ktoś podszedł i zadawał głupie pytanie, a ja myślałem, że zanim spróbujesz odpowiedzieć na pytanie, wpadniesz w pułapkę ich szaleństwa? Dlatego rozdział 26 wersetu 4 Księgi Przysłów mówi: „Nie odpowiadaj głupiemu według jego głupoty, abyś nie był do niego podobny”.

A co mówi Księga Przysłów 26:5? „Odpowiedz głupiemu według jego głupoty, aby nie był mądry we własnych oczach”. Powstaje zatem pytanie, czy te dwa wersety są ze sobą sprzeczne? Przy okazji, możesz zabrać to do domu i powiedzieć rodzicom: „Hej, mój profesor Biblii pokazał mi sprzeczność w Biblii”. Proszę bardzo, ci dwaj są ze sobą sprzeczni. Jeden mówi, żeby nie odpowiadać głupcowi według jego głupoty, a już następny werset mówi, żeby odpowiadać

głupcowi według jego głupoty. Biblia zawiera sprzeczność, tego właśnie uczymy się w Gordon College. Czy jest tam sprzeczność? Tak, ale słowo Pana jest nieskazitelne.

Teraz wiesz, skąd on to bierze? Jeśli kiedykolwiek będziecie chcieli znaleźć miejsce, które powie wam o słowie Bożym i powie, jakie jest nieskazitelne, i będzie to powtarzać w kółko, milion, a właściwie 176 razy. Który rozdział Biblii ma 176 wersetów? Czy ktoś to wie? To najdłuższy rozdział w Biblii. Psalm 119 jest dokładnie tym, co powiedział: „Słowo Prawa jest nieskazitelne” i powtarza się to w kółko, 176 razy. Psalm 119.

Pytanie: Czy jest tu sprzeczność? Odejdźmy od cytowania wersetów biblijnych i spójrzmy na te wersety. Te wersety są ze sobą sprzeczne. [Student: „Chcę szybko skomentować skurcz. Moja Biblia jest po portugalsku i angielsku, a wersja portugalska ma sens”. OK, a co mówi wersja portugalska? („Ok, jest napisane: „Nie odpowiadaj na głupotę głupotą taką samą jak jego.... w przeciwnym razie zrównasz się z nim. Odpowiadaj mu głupotą, na jaką zasługuje, bo inaczej pomyśli, że jest mądry.”)

[Odpowiedź Hildebrandta] W porządku. Widzisz, co tam zrobili? Czy próbowali wyjaśnić ten werset? Czy to jest tłumaczenie, czy też wyjaśnienie? To wyjaśnienie. Właściwie to nie jest to, co mówi dosłowny hebrajski. Dosłowny hebrajski, przepraszam, mówi: „nie odpowiadaj głupcowi”. Innymi słowy, chcę powiedzieć, czy Portugalczycy zdawali sobie sprawę, że mamy tu do czynienia z konfliktem? To, co zrobili, polegało na tym, że napisali wyjaśnienie, aby je zmodyfikować i tym podobne. Więc to właśnie robili.

Powiem to teraz, więc czy jest w tym sprzeczność, tak. Czy jest to literatura mądrościowa? Literatura mądrościowa mówi: Czy należy odpowiadać głupcowi, czy też nie należy odpowiadać głupcowi? Czy jest czas, aby odpowiedzieć głupcowi i czy jest czas, aby nie odpowiadać głupcowi? Czy byliście kiedyś w takich sytuacjach? Czy czasem wypada odpowiedzieć głupcowi według jego głupoty? Tak, co jest gorsze od bycia głupcem? Być mądrym we własnych oczach.

Jeśli więc zobaczysz głupca, który popada w arogancję, to jeśli nie odpowiesz, stanie się mądry we własnych oczach. Biblia mówi: „Hej, powstrzymaj go, aby nie stał się gorszy od głupca, bo jest mądry we własnych oczach”. Jeśli jednak jest głupcem i po prostu zadaje głupie pytania, a ty zostaniesz wciągnięty w to pytanie, nie odpowiadaj głupcowi według jego głupoty. Innymi słowy, Księga Przysłów 26:4-5 koliduje ze sobą w ten sposób, ale co to oznacza od ciebie, jako czytelnika? Czy trzeba wykazać się mądrością i wnikliwością, aby wiedzieć, kiedy to ma zastosowanie? Innymi słowy, czy o to właśnie chodzi w mądrości, aby dostrzec te konflikty i powiedzieć: „Hej, muszę być na tyle mądry, aby wiedzieć, kiedy odpowiedzieć, a kiedy nie”. To część mądrości.

Zatem Żydzi akceptują Księgę Przysłów i właściwie myślę, że to jest moja dziedzina wiedzy. Przysłów jest jedną z najwspanialszych ksiąg na świecie, ale uwielbiam te małe zagadki zawarte w Księdze Przysłów. Po prostu denerwują ludzi, a jeśli nie znają Biblii, naprawdę można ich nękać. „Spójrz na ten werset, mam, przeczytaj ten werset, a potem tamten. Czy nie są one ze sobą sprzeczne?” Potem po prostu obserwuj, jak reagują.

Chcę, żebyś zrezygnował z części rzeczy, które masz na plecach. Przeczytaj tekst Pisma Świętego. Nie, nie przynoś Psalmu 119. Psalm 119 jest daleko stąd. Przeczytaj same wersety. Robią konflikty. Nie da się tego obejść. Robią konflikty. Mam na myśli przeczytanie pierwszej części A z 4 i A z 5, są one sprzeczne. Jeśli tego nie widzisz, musisz to zobaczyć. Swoją drogą, czy Żydzi to widzieli? Tak zrobili. Dlatego wypowiadali się przeciwko tym księgom; ponieważ widzieli konflikt. Trzeba więc widzieć konflikt. „Nie odpowiadaj głupcowi” – mówi następny werset – „odpowiadaj głupcowi”. Te dwie rzeczy są sprzeczne.

Teraz możesz spróbować rozwiązać konflikt, ale musisz zobaczyć konflikt, aby móc go rozwiązać. Jeśli nie widzisz konfliktu, nie ma nic do rozwiązania. Mówię tylko, że musisz zobaczyć konflikt. Żydzi widzieli ten konflikt. Prawie każdy, kto to czyta, widzi konflikt, a ty musisz zobaczyć konflikt. Musisz pozwolić sobie na odrobinę szaleństwa. Abyś mógł pracować nad jego

rozwiązaniem i znaleźć rozwiązanie.

Tak, to zależy od głupca. To zależy od sytuacji, dlatego nie sądzę, że potrzebujesz w tym przypadku jednej odpowiedzi pasującej do wszystkich. Próbuje powiedzieć: musisz to rozgryźć w locie. To, co robi, wzywa do rozeznania w tobie. Mówi: „Masz dwie możliwości. Musisz wykazać się rozeznaniem, aby dowiedzieć się, kiedy z nich skorzystać, a kiedy nie”. Przejdźmy do następnego.

K. Antilegomena: Dlaczego przesłuchiowano Ezechiela? [19:43-21:23]

Dlaczego niektórzy Żydzi wypowiadali się przeciwko Księdze Ezechiela? Ponieważ Ezechiel mówi w rozdziałach od 40 do 48 o tej konstrukcji świątynnej, która jest za duża na wzgórze świątynne. Czy już wiesz, czym jest Wzgórze Świątynne? W Jerozolimie jest takie miejsce ze złotą kopułą na szczycie i jest to w zasadzie wzgórze świątynne. Kiedy Ezechiel opisuje Wzgórze Świątynne, uważa, że jest ono o wiele za duże. Na Wzgórzu Świątynnym nie ma wystarczająco dużo miejsca na to, co opisuje Ezechiel. Zatem to, co mówią Żydzi, to nie działa. Kiedy zaczniesz wznosić tę długą na kilometry konstrukcję świątynną na Wzgórzu Świątynnym, Wzgórze Świątynne nie będzie aż tak duże. Nie wytrzyma. Tak więc niektórzy Żydzi mieszkający w Izraelu znają Jerozolimę i wiedzą, że jest ona o wiele za duża. Czy to ma sens? Więc to kwestionowali. Rozwiązaniem tego problemu jest pytanie: Ezechiel mówi o której świątyni? To przyszła świątynia.

Czy geografia Palestyny ulegnie zmianie? Czy Góra Oliwna się rozdzieli? Tak. Zatem nastąpi zmiana geograficzna i to, co opisuje, będzie miało miejsce w przyszłości. Przyszła trzecia świątynia nadejdzie i nastąpi masowy ruch ziemi. Najwyraźniej świątynia będzie większa niż obecnie. Ale trzeba patrzeć w przyszłość. Teraz to tam nie będzie pasować. Będą musiały nastąpić pewne wstrząsy geograficzne. Swoją drogą, czy Biblia mówi, że w czasach ostatecznych nastąpią wstrząsy geograficzne? Tak. Więc jesteśmy dobrzy. Wypytywali więc Ezechiela ze względu na wielkość świątyni. Ale nie przeszkadza nam to, ponieważ będzie to miało miejsce podczas apokalipsy w przyszłości.

L. Antilegomena: Dlaczego przesłuchiowano Esterę? [21:24-22:26]

Dlaczego więc kwestionowano Księgę Estery? Wiesz, że powiedzieli: „Esther jest kobietą, wiesz, że nie lubimy kobiecych rzeczy, więc pozbedziemy się tej książki” [żart]. Dlaczego kwestionowano Księgę Estery? Czy Żydzi są naprawdę dumni z imienia Bożego – imienia Jahwe czy Jehowa? To dla nich wielka sprawa. W Księdze Est her ani razu nie pojawia się imię Jehowy. Żydzi przejrzeni Księgę Estery i powiedzieli: „Wiesz, ta księga nigdy nie wspomina imienia Boga”. A tak przy okazji, kiedy czytasz Księgę Estery, czy Bóg jest w całej tej księdze? Tak. Bóg jest obecny w całej księdze, lecz jego imię nigdy nie jest w niej wspomniane. Zatem Żydzi kwestionują Księgę Estery. Czy Żydzi przyjęli Księgę Estery? Czy w ogóle obchodzą święto zwane Purim, aby upamiętnić wybawienie Żydów przez Esterę z perskiego ludobójstwa? Purim jest do dziś słynnym świętem, o tym porozmawiamy później. Tak czy inaczej, księga Estery została zakwestionowana, a mimo to przyjęta, mimo że nie wspominała w niej imienia Boga.

M. Antilegomena: Dlaczego przesłuchiowano Kaznodziei? [22:27- 26:51]

Jaki jest problem z Kaznodzieją? Moja mama właściwie dała mi wykład na temat Kaznodziei. Mówi: „Nie uczysz Kaznodziei tych dzieciaków z college’u, prawda?” A ja mówię: „Nie, mam, w porządku, nigdy tam nie dotrzemy”. Mówi: „Och, po prostu nie rozumiem tej książki. Nie wiem, dlaczego jest to w Biblii”. I ona tak odchodzi. Dlaczego ludzie mają problemy z Księgą Kaznodziei? To zabójcza radość. Właściwie jesteśmy chrześcijanami, więc musimy być szczęśliwi przez cały czas. Jakie jest główne przesłanie, kiedy czytasz Księgę Kaznodziei? Głównym przesłaniem jest marność, marność i cała ta marność. W Księdze Kaznodziei czytamy: „Bez znaczenia, bez znaczenia, wszystko jest bez znaczenia”. Pytanie: Czy my, chrześcijanie, lubimy mówić, że życie nie ma sensu? Nie, ponieważ jesteśmy chrześcijanami i wszystko musi do siebie pasować. Czy jednak niektórzy z Was w najważniejszych momentach swojego życia czuli

bezsens życia? Tak. Wyraża to Księga Kaznodziei. Dlatego uwielbiam tę książkę. Moja mama tego nienawidzi.

Jak zatem ludzie wychodzą z Księgi Kaznodziei? Nie rób tego. Ale tak to robią. Chwytają ostatni rozdział. W rozdziale 12 jest napisane: „Bójcie się Boga, przestrzegajcie jego przykazań, to jest cały obowiązek człowieka”. Czy ktoś z was kiedykolwiek słyszał, jak Kaznodziei nauczał, że to marność, marność, wszystko jest marnością, ale to jest pomieszane, ale w końcu dochodzi do tego, by „bać się Boga i przestrzegać jego przykazań”. Mamy więc jedenaście rozdziałów złych rzeczy, a w rozdziale 12 on odkupuje się, mówiąc: „Bójcie się Boga i przestrzegajcie jego przykazań”. Czy ktoś z was słyszał, jak nauczał Kaznodziei w ten sposób? Jedenaście rozdziałów bez znaczenia, a potem rozdział 12 zbiera to w całość.

Chcę cię zapytać, czy Bóg zamierza umieścić w swojej Biblii jedenaście rozdziałów o tym, co złe, abyśmy mogli trzymać się dobra? Chcę, żebyście pomyśleli o przyjęciu pierwszych jedenastu rozdziałów. Czy będą w Twoim życiu takie chwile, kiedy będziesz musiał się dowiedzieć, że jeden z najmądrzejszych ludzi, jaki kiedykolwiek żył, poczuł bezsens życia? Poczuł, że życie to para. Wtedy rozglądasz się i zauważasz, że jest mnóstwo takiego życia. Chcę, żebyś to przyjął, zamiast ignorować, bo szczerze mówiąc, poczujesz to w różnych momentach swojego życia. Nie, życie nie jest jednym wielkim szczęśliwym okresem; Kocham Jezusa, wszystko jest w porządku. Może dla was, chłopaki, mając 18 lat, ale ja mam w domu 22-latkę, który przeżył wojnę. Nie robi tego, co był szczęśliwym Jezusem, bo widział, jak jego kumple zostali rozwaleni na kawałki. Dlatego mówię tylko, żebyście uważali na swoje chrześcijaństwo. Księga Kaznodziei może poszerzyć cię w sposób, który musisz zrozumieć, o niektóre z ważniejszych pytań życiowych, które wstrząsają niektórymi ludźmi w głębi ich istoty. Jeśli będziesz cały czas mówił o „szczęśliwym Jezusie”, znajdą się ludzie, którzy zrzucą cię na kolana, uznając cię za płytkiego i banalnego. Zdmuchną także Jezusa, bo powiedzą, że Jezus nie ma nic do powiedzenia rzeczywistości. Chcę ci

powiedzieć: „Czy Jezus może mówić o bezsensie życia?” Tak potrafi. Ale musisz to zrozumieć, przyjąć i zaangażować się, aby zobaczyć, jak odkupienie Jezusa angażuje się tam, a to, do czego Jezus przemawia, jest najgłębszą częścią istot ludzkich. Wróć do *Nocy*. Przypomnij sobie *Noc* Eli Wiesela.

Tak czy inaczej, *Kaznodziei* jest cudowną książką, nie wyrzucaj pierwszych jedenastu rozdziałów. Posłuchaj starej piosenki Byrds. Po wojnie secesyjnej istnieje stary zespół muzyczny o nazwie Byrds, który śpiewał: „Na wszystko jest czas, jest czas na narodziny i jest czas na śmierć. Nadszedł czas, aby...” A zatem pomyśl o tym, pomyśl o Hildebrandcie z czasów wojny secesyjnej, z muszkietami, śpiewającym piosenkę Byrda. Ale The Byrds nagrali na ten temat cudowną piosenkę zatytułowaną „Turn, Turn, Turn” – „Czas narodzin i czas umierania” „Jest czas na pokój, jest czas na...” Co? A w przypadku Gordon College to ci się spodoba. „Nadszedł czas pokoju” Pokój, pokój, pokój, czy czynimy pokój? *Kaznodziei* mówi: „jest czas pokoju” i czas na co? „Czas wojny”. „Czas narodzin i czas umierania”. Jest to bardzo ciekawie zbalansowane w ten sposób. Czasami lubimy tylko jedną stronę równowagi. Ale *Księga Kaznodziei* to cudownie wyważona książka.

N. Antilegomena: Dlaczego kwestionowano Pieśń nad pieśniami? [26:52-30:36]

Drugą książką, o której mama dała mi wykład, jest *Pieśń nad Pieśniami*. Nazywa się ją „Pieśnią nad pieśniami”. – Nie uczy się tego dzieciaków z college’u, prawda? A odpowiedź brzmi: „Nie, mamó, nigdy tam nie dotrzemy”. Zatem *Pieśń nad Pieśniami* jest miłością Chrystusa do swego Kościoła, przedstawioną w kategoriach fizycznych relacji miłosnej pomiędzy mężczyzną i jego żoną. Wierzysz w to? Wielu ludzi wczesnego Kościoła nauczało tego w ten sposób. Utrzymywali, że *Pieśń nad Pieśniami* była relacją miłosną Chrystusa z kościołem. Czy *Song Songs* to piosenka o miłości? Dawno, dawno temu zatrudnili mnie do sprawdzenia komentarzy Jamiesona, Fausseta i Browna. Jest to słynny stary komentarz biblijny. Zatrudnili mnie, żebym zasadniczo zajął się *Pieśnią nad*

pieśniami i zaktualizowałem komentarze od XIX wieku do XX wieku. Więc przez to przechodziłam, wiedziałam, że jest źle, ale nie wiedziałam, że aż tak. Dzieje się tak, że jest miejsce zwane Ugarit. Jeśli to jest Izrael, nad Izraelem, na północ od Izraela, to mają miejsce zwane Ugarit. Znaleźli tam kilka tabliczek z około 1200 roku p.n.e., zapisanych w języku ugaryckim, którego miałem nieszczęsny przywilej uczyć się. W języku ugaryckim istnieje wiele rodzajów obrazów i zgadnij, do czego te obrazy są bardzo podobne? Obrazy w Pieśni nad pieśniami. Czy wiemy, co ma na myśli, mówiąc o tych wszystkich liliach i wszystkich tych roślinach, czy wiemy, co to teraz oznacza? Tak. Czy rzeczywiście, jak by to powiedzieć, „Pieśń nad pieśniami” jest książką bardzo seksualną? A odpowiedź brzmi: tak. Swoją drogą, dobre jest to, że większość z nich opiera się na obrazach, więc nie wiesz, o czym mowa, i to prawdopodobnie dobrze. Ale mówię, że tak. Odpowiadasz: „Hildebrandt, po prostu to zmyślasz”. Nie wymyślam tego, taka jest prawda i wiemy, jakie są te obrazy i są one bardzo, bardzo, bardzo wyraźne. Swoją drogą, kto stworzył seks? Bóg to zrobił. Więc to, co tu widzicie, to ten piękny romantyczny związek. Swoją drogą, czy Twoje pokolenie ma z tym problem? Nazywam to dekadą dekadencji. Kiedy dojrzewacie? Około 14, 15. Ludzie nie pobierają się przed dwudziestką, masz dziesięć lat. To stworzyło ogromny problem w naszej kulturze, jeśli chodzi o tę całą seksualność? Pieśń nad Pieśniami mówi: „Nie, to jest piękne. To jedna z najpiękniejszych rzeczy w życiu.”

Biblia opisuje to jako po prostu drzewa i kwiaty i to jest fajne. Swoją drogą, czy Żydzi mieli problemy z Pieśniami nad Pieśniami? Żydzi wiedzieli, o czym mowa. Wszyscy ci goście mają na sobie czarne kapelusze i kręcone kije. Mówię tylko, czy wiedzieli, co to oznacza? Wiedzieli, co to oznacza, i zastanawiali się, czy powinno to znajdować się w Biblii. Czy włączyli Pieśń nad Pieśniami do Biblii? Tak, uwzględnili to, ale było kilka pytań na ten temat, to wszystko, co mówię.

Zatem tych pięciu nazywa się „Antilegomena”. To jest kanon Starego Testamentu, to są przyjęte księgi. Kto dał nam kanon Starego Testamentu? Lud Boży w Starym Testamencie. Kim zatem był lud Boży w Starym Testamencie? Żydzi. Zatem Żydzi przekazują nam kanon Starego Testamentu. Czy sami Żydzi kwestionowali pięć swoich ksiąg? Tak, nie weszli po prostu automatycznie. Zapytali. To są Antylegomeny. Kwestionowali Przysłowia, kwestionowali Kaznodzieję, kwestionowali Esterę z Pieśni nad Pieśniami i kwestionowali Ezechiela. Więc to są Antylegomeny.

O. Apokryfy lub księgi deuterokanoniczne [30:37-35:18]

A teraz apokryfy Starego Testamentu, czym są apokryfy Starego Testamentu? Apokryfy Starego Testamentu to księgi akceptowane przez Kościół katolicki, ale ogólnie nieakceptowane przez protestantów. Będą to księgi podobne do Księgi Machabejskiej. Czy ktoś słyszał o Księdze Machabejskiej? Księga Machabejska 1 i 2, Bel i smok, Mądrość Bena Syryacha, Mądrość Salomona i inne. Swoją drogą, czy księgi apokryfów są bardzo ważną lekturą? Tak, oni są. Stary Testament rozpoczął się, gdy Mojżesz zaczął pisać. Najważniejsza kwestia daty Mojżesza, 1400 lub 1200 p.n.e., toczy się na ten temat wielka debata. Kiedy kończy się Stary Testament? Zawsze mówię, nazywam tego gościa Malachiaszem, ostatnim z włoskich proroków. W każdym razie Malachiasz kończy to 400 rpn. Co dzieje się pomiędzy rokiem 400 p.n.e. a Jezusem? Co dzieje się pomiędzy 400 a 0? Czy Stary Testament mówi nam cokolwiek, co wydarzyło się po roku 400, kiedy prorokował Malachiasz? Nie. Nie ma nic, zero.

Księgi apokryfów pochodzą z tego 400-letniego okresu, od czasów Malachiasza do czasów Jezusa. Jedną z tych książek, które są bardzo interesujące i właściwie, kiedy piszę Nowy Testament, kończymy na czytaniu Księgi Machabejskiej. Jest taki facet, Antiochus Epiphanes, jest trochę jak pseudo antychryst, który chodzi i zabija Żydów i robi naprawdę okropne rzeczy. Powstają chłopcy z Machabeuszami i oni są młotami. Wychodzą i biją tych Syryjczyków. Więc Syryjczycy biją Żydów, a Żydzi idą za nimi. Wszystko to jest zapisane w

Księżka Machabejskiej [ok. 167 p.n.e.].

Teraz pytanie: czy jest to część słowa Bożego, czy nie? To naprawdę ciekawa historia i naprawdę ważna historia. Nawiasem mówiąc, wszyscy o tym wiecie, Machabeusze walczyli z syryjskim Antiochem Epifanesem i zwyciężyli go. Oczyszczili świątynię i zorganizowali Święto Świąteł, aby uczcić oczyszczenie świątyni z postaci antychrysta, Antiocha. Nazywali to „Świętem Świąteł”.

Wszyscy to wiecie. To się nazywa szczęście. Co? Jesteś Żydem. Szczęśliwy co? Szczęśliwej Chanuki! Jak myślisz, skąd pochodzi Chanuka? Chanuka pochodzi z Księgi Machabejskiej. Około 167 rpnę szczegóły nie są dla nas ważne w czasach Starego Testamentu, ale mówię, że Księga Machabejska jest ważną lekturą. To fascynująca lektura, ale czy jest to Słowo Boże? To dwa różne pytania? Więc to ważna lektura. Czy Żydzi uznali apokryfy za Słowo Boże? Czy apokryfy są częścią świętego kanonu żydowskiego? Odpowiedź brzmi nie. Skąd czerpiemy kanon Starego Testamentu? Naród żydowski. Naród żydowski nie akceptuje apokryfów, więc my też ich nie akceptujemy. Zatem apokryfy są bardzo interesującą lekturą, ale nie są na poziomie słowa Bożego i w dużej mierze jako protestanci tego nie akceptujemy. Istnieją pewne konflikty z innymi częściami Pisma Świętego i tym podobne, ale polecam je przeczytać. To jest fascynujące.

Istnieje tradycja, że księgi te umieszczano razem z Septuagintą (ok. 150 r. p.n.e.) i łacińską Wulgatą (400 r. n.e.). I tak wiele zrobili z łacińską Wulgatą. Oni tam byli. Obecnie wiele osób uważa, że umieszczono je obok ksiąg kanonicznych, że były ważną lekturą, ale trzymano je oddzielnie. Ale oni powiedzieli, że zostali oddzieleni i nagle tak, i wśliznęli się do środka. Niektóre doktryny, które Kościół rzymskokatolicki utrzymuje, że protestanci nie są uwzględnione, są zawarte w apokryfach. Nawiasem mówiąc, pierwszym soborem kościelnym, który wyraźnie zaakceptował apokryfy, był Sobór Trydencki w 1545 r. Nie znam dokładnej daty, ale było to w XV lub XVI wieku naszej ery. Czy to trochę za późno? 1500 r., to trochę za późno. Mówię więc, że była to reakcja na protestantyzm. Żydzi tego nie akceptują. Czytali Bena Siracha. Żydzi są ekspertami w dziedzinie apokryfów,

ponieważ opowiadają one ich historię na okres 400 lat, ale nie akceptują ich jako Pisma Świętego. Toczą się duże debaty na ten temat.

P. Pseudepigrapha [35:19-38:51]

Pseudepigrapha. „Pseudo” co oznacza? Jeśli coś jest „pseudo” – jest fałszywe. Zatem Pseudepigraphy są „fałszywymi pismami”, których nikt nie akceptuje. Są to pisma, które wszyscy uznają za fałszywe. Są fałszywe. Czy ktoś pamięta, kiedy czytałeś Księgę Rodzaju w rozdziale 5, myślę, że tak było? Jest napisane: „Enoch chodził z Bogiem i nie był, bo Bóg go zabrał”. Czy wiesz, że istnieje księga zwana Księgą Henocha? Nie chciałbyś przeczytać o Enochu? Księga Henocha. Kiedy jesteś w Nowym Testamencie, w Nowym Testamencie Pseudepigrapha, masz księgę zwaną Ewangelią Tomasza. Czy nie byłoby fajnie przeczytać o Thomasie? Pamiętasz, jak wątpieś w Tomasza? On ma ewangelię – Ewangelię Tomasza. Czy jest to bliskie Słowu Bożemu, czy też te rzeczy stają się coraz dziwniejsze? Właściwie, czy ktoś pamięta, to było jakieś cztery lata temu, krytycy Biblii i ateści przed Wielkanocą mieli coś, co nazywam „Wielkanocną Niespodzianką”. Nie, mówię poważnie, w każdą Wielkanoc wymyślają coś, próbując zdyskredytować chrześcijaństwo. Tym razem wykonali Ewangelię Judasza. Czy ktoś to pamięta? Wyszło zaraz w okolicach Wielkanocy, jako Ewangelia Judasza. Dostałem więc kopię i pomyślałem, że ją przeczytam, bo muszę się z nią spierać. Byłem naprawdę zawiedziony, jeśli mam być z tobą szczery. Po przeczytaniu pierwszego akapitu staje się oczywiste, że Ewangelia Judasza jest tekstem gnostyckim. Gdy tylko powiem tekst gnostycki, mówisz o drugim lub trzecim wieku naszej ery. Jest już późno. Innymi słowy, jest napisany długo po Jezusie, jest to tekst gnostycki. Byłem naprawdę rozczarowany. To nawet nie było wyzwanie. Chcesz mieć trochę mięsa do walki. Nawet na początku był to wyraźnie tekst gnostycki. Przeczytałem więc całość, ale rozczarowałem się. Jest to wyraźnie tekst późnego gnostyckiego. Gdy tylko powiem, że tekst gnostycki to będzie Pismo Święte, ponieważ to jakieś sto, dwieście lat po Nowym

Testamencie, więc po prostu nie pasuje to czasowo. Mam nadzieję, że w tym roku wymyślą coś lepszego.

A więc to jest Pseudepigrapha. Swoją drogą, czy ktoś z Was czytał kiedykolwiek historie o Jezusie? Czy zastanawialiście się kiedyś, jaki był Jezus od pierwszego roku życia do szesnastego roku życia – nie czekając, zanim skończył trzydzieści lat? Niektóre z tych Pseudepigrapha zawierają historie o młodym Jezusie, kiedy wyszedł i bił się z dziećmi. Zbiera proch, robi z niego gołębicę i odlatuje (w ten sposób), a gołąb odlatuje. Więc to wszystko jest naprawdę fajne. Pseudepigrapha będzie próbowała zrekonstruować początki życia Jezusa w oparciu o Pseudepigraphę Nowego Testamentu. Czy ktoś uznaje Pseudepigraphę za ewangelię? Nie. Ale przy okazji, czy krytycy będą próbowali to wykorzystać do zdyskredytowania Jezusa, bo opowiadają szalone i zwariowane historie? Są jednak całkiem interesujące. Więc tak, tego rodzaju rzeczy używają. Ale znowu, dla wierzących to jest kanon, to jest apokryf, to jest na boisku. Nikt nie uznaje Pseudepigraphy za Pismo Święte.

Pyt. Kopiowanie Biblii przez skrybów: przekazanie tekstu

3000 lat [38:52-40:36]

Skrzynia biegów – tutaj sytuacja staje się trudna. Uważaj, to trudna sprawa. Czy Bóg posłużył się wadliwymi procesami, aby zachować swoje słowo? Czy Bóg posługiwał się ludźmi z wadami, aby dotrzymać swego słowa? Jak zdobyć Biblię od Mojżesza, który twierdzi, że pisał ją od 1440 lub 1200 roku p.n.e. (istnieje wielka debata na temat tego, czy Mojżesz żył w roku 1440 czy 1200). Jak przejść od roku 1200 p.n.e. do XXI wieku? Jak Biblia dotarła do nas? Skrybowie musieli go ciągle przepisywać. Ale jaki jest problem, gdy książka jest kopiowana ręcznie bez sprawdzania pisowni? Czy pojawiają się błędy? Czy potrafisz przepisywać ręcznie, a może znasz kogoś, kto mógłby przepisać tysiącstronicową książkę bez popełnienia błędu? Czy Bóg przemówił do proroków? Tak, więc mamy tam bezpośrednie połączenie z Bogiem. Czy uczeni w Piśmie to zwykli ludzie, którzy kopiują? Kiedy jednak pojawiły się Zwoje znad Morza Martwego? Czy od 2000

lat ludzie posiadali Zwoje znad Morza Martwego? Nie. To coś, co wydarzyło się dopiero od 1948 roku. Zatem nikt wcześniej nawet o tym nie wiedział. Wrócimy później i zajmiemy się Zwojami znad Morza Martwego.

R. I Samuela 13:1 wariant tekstu/błąd kopisty [40:37-46:48]

Pozwólcie, że pokażę wam problem kopisty w waszych pismach świętych. Pozwólcie, że pokażę wam to w waszych Bibliach. Kto ma wersję Króla Jakuba? Ma ktoś King Jamesa? Czy możesz sprawdzić 1 Samuela 13:1? Czy ktoś ma ASV lub NASV? Czy możesz sprawdzić 1 Samuela 13:1? Kto ma NIV? Kto zatem ma ESV lub NRSV? Pamiętaj, mówiłem ci, że ESV to rodzaj podróbki RSV. 1 Samuela 13:1. Teraz chcę, żebyście zrobili, jeśli macie swoje Biblie, chcę, żebyście otworzyli je na 1 Samuela 13:1 i spojrzeli i zobaczyli, co mówi wasza Biblia. To błąd pisarza. A tak przy okazji, czy to oznacza, że możesz się ze mną zgodzić lub nie, czy też jest to fakt? To fakt. Oto rękopisy, które posiadamy. Znajdują one odzwierciedlenie w waszych Bibliach; posłuchaj różnych tłumaczeń Biblii.

Nawiasem mówiąc, wersja Nowego Króla Jakuba mówi w zasadzie to samo, co Wersja Starego Króla Jakuba. W Biblii Króla Jakuba w 1 Księdze Samuela 13:1 czytamy: „Saul panował jeden rok, a potem panował nad Izraelem dwa lata”. Chcę, żebyś o tym pomyślał. Czy ten werset naprawdę ma sens? Zwykle, gdyby facet panował dwa lata, powiedzielibyście: „Panował dwa lata”. Czy to oznacza, że panował przez rok? Zakłada się, że panował jeden rok. Dlatego król Jakub mówi: „Saul panował jeden rok, a potem panował nad Izraelem dwa lata”. Czy wydaje ci się to trochę dziwne? Chcę, żebyś o tym pomyślał.

NASV, czy mam zrobić NASV z głowy? To jest NASV z 1977. Co jest na nim napisane? Ma nowy, który naprawili. To bardziej aktualne. Wracam do oryginalnego NASV i ASV z 1901 r. oraz NASV z 1977 r. W oryginale jest napisane: „Saul miał 40 lat, gdy zaczął królować, a panował nad Izraelem 32 lata”. Tak mówiła oryginalna Biblia NASV, a nie nowa, poprawili to. Ale ten z 1977

roku mówi: „Saul miał 40 lat, gdy zaczął królować, a panował nad Izraelem 32 lata”. Ile lat miał Saul, gdy umarł? 72.

Teraz wielu z was ma NIV. Spójrz na NIV. Czytamy: „W chwili objęcia rządów Saul miał 30 lat, a panował nad Izraelem 42 lata”. Ile lat miał Saul, gdy umarł? 72. Czy to coś innego? Jedna mówi, że miał 40 lat i panował 32 lata, a ten sam werset przetłumaczony w NIV mówi, że miał 30 lat i panował 42 lata.

Teraz ESV (i RSV) mówi: „Saul miał... lat, kiedy zaczął królować, i królował... i 2 lata nad Izraelem”. Szczerze mówiąc, który z nich podaje nam dokładnie to, co mówi tekst? Co mówi tekst hebrajski? Czy ESV i RSV mają rację? Numer zniknął. Swoją drogą, czy wiele z Twoich tłumaczeń w przypisach mówi Ci, że numer zniknął? Tak. Czy dlatego korzystasz z przypisów z Biblii? Czy są ważne? Zasadniczo umieścili w przypisie: liczby zniknęły. Teraz pytanie: czy ma to dla Ciebie znaczenie? No cóż, mówisz, nie wierzę, że już go nie ma. Czy ma znaczenie, w co wierzysz? Szczerze mówiąc, nie ma znaczenia, w co wierzysz, to zniknęło. To najszczerza prawda. Odeszło. Nie ma znaczenia, czy ty, twoja matka, twój ojciec, twój pastor, twój misjonarz... nie ma znaczenia, w co wierzą. Numer zniknął. RSV tak to przedstawia. Skąd NIV wziął 30 i 42? W rzeczywistości przeszli do Dziejów Apostolskich i Dzieje Apostolskie 13:21 dają pewne wskazówki i odczytali numer z Dziejów Apostolskich. Wymyślili numer i tam go wpisali. Tak, więc w tekście hebrajskim nie ma liczby 40. Jeśli przejdiesz do 13 rozdziału Dziejów Apostolskich, znajdziesz tam kilka liczb, które nam pomogą. Septuaginta również uzupełniłaby liczby. Co się tam wydarzyło? To błąd pisarza.

S. Marek 16 problem tekstowy [46:59-49:50]

Swoją drogą, czy współczesne Biblie mówią wam, kiedy pojawia się problem skryby? Czy szczerze mówią ci, że jest problem ze skrybą? Zwróć swoją Biblię do Marka 16 i zobacz, jak Twoja Biblia traktuje Marka 16. Marka 16 jest głównym problemem skrybów: jest bardzo trudny do rozwiązania. Spójrz na Marka, rozdział 16, ostatni rozdział Księgi Marka. Co mówi Twoja Biblia po

wersecie 8? Co robi twój NIV w Ewangelii Marka 16:8-9? Pomiedzy nimi, co to ma? „Wyszli i nikomu nic nie mówili, bo się bali”. Co dzieje się zaraz potem w NIV? Jest linia. Co wtedy jest napisane? Czy mówi coś na temat linii, czy po prostu podaje linię? (osoba mówi) Tak, więc „Marek 16:9-20, niektóre z najlepszych rękopisów, jakie mamy, nie zawierają tych wersetów” i zaznaczają to linijką. Swoją drogą, czy są wobec ciebie szczerzy? Mówią ci po prostu: „Hej, uważaj z tym”. Czy oni to tam wkładają? Umieścili to tam, ale dali ci ostrzeżenie. Niektórzy twierdzą, że nastąpiły zmiany w dykcji i dlatego została dodana później. Dlatego toczy się na ten temat wielka debata. Swoją drogą, czy sprawiedliwe było, że Biblia to umieściła, ale umieściła tam ten wers i wyjaśniła niektóre z tych kwestii? Tak.

Czy wersja Króla Jakuba stawia jakieś pytania? Czy król Jakub, kiedy jest napisane „pierwsi świadkowie”, czy król Jakub miał któregoś z pierwszych świadków, jakich mamy dzisiaj. Odpowiedź brzmi nie." Król Jakub powstał w 1611 r. Czy w 1611 r. posiadali wszystkie lub którykolwiek z tych rękopisów? Nie, nie mieli ich. Czy to oznacza, że Król Jakub jest na zawsze całkowicie wadliwy? Czy w roku 1611 zrobili wszystko, co mogli? Czy wiemy teraz więcej niż oni w 1611 roku? Czy mamy o tysiące więcej rękopisów niż w roku 1611? Tak. Swoją drogą, czy wiemy już o rękopisach na całym świecie? Robili to w Anglii w 1611 roku, nie mogli wysłać e-maila do kogoś w Budapeszcie i powiedzieć: „Hej, daj mi swój rękopis”. Byli w Anglii, był rok 1611 i utknęli. Nie wiń za to tłumaczenia Króla Jakuba.

T. 1 Jana 5:7 problem tekstowy: porównaj KJV i NIV/NRSV [49:51-52:18]

Innym miejscem, w którym król Jakub ma prawdziwy problem, jest 1 Jana 5:7, który został dodany później. Wszystkie wasze współczesne tłumaczenia porzucą ten werset. Swoją drogą, czy znasz 1 Jana 5:7? Opowiem wam tylko o wczesnym kościele. Czy wczesny Kościół w ciągu pierwszych kilku do trzystu lat istnienia kościoła spierał się na temat doktryny o Trójcy? Czy ugruntowanie tej doktryny zajęło im trochę czasu? Dlatego kłócili się o to w kółko. Czy kiedy

ojcowie kościoła kłócili się w kółko, cytowali Pismo Święte, aby udowodnić swoje racje? Tak zrobili. Mamy nagrania argumentacji. Czy spierali się, posługując się Pismem? Tego można by się spodziewać po ojcach Kościoła w latach 200, 300, 400 naszej ery, w takim wieku.

Oto, co mówi król Jakub w 1 Liście Jana 5:7. Chcę, żebyście pomyśleli tutaj o doktrynie o Trójcy. „A więc trzej są, którzy świadczą w niebie: Ojciec, Słowo” – czyje jest to słowo? – Jezus, logos – „i Duch Święty. Ci trzej są jednym.” Jakiej doktryny bardzo, bardzo wyraźnie naucza ten werset? „Ojciec, Słowo i Duch Święty. Ci trzej są jednym.” Czy to najjaśniejsze przedstawienie Trójcy, jakie można znaleźć w Biblii? Nie ma wersetu, który byłby choć blisko tego. Czy wiesz, że ten werset nigdy nie był cytowany przez pierwszych ojców Kościoła? Kiedy debatowali na temat Trójcy, nigdy nie cytowali tego wersetu. Czy to ci coś mówi? Tego wersetu tam nie było. W rzeczywistości werset ten pojawia się po raz pierwszy w XVI wieku naszej ery. Czy to trochę za późno? Właściwie większość ludzi wierzy, że istnieje facet, który nazywa się Erasmus the Rascal. Niektórzy uważają, że Erasmus the Rascal zapisał to w Biblii w ramach zakładu. Ktoś się z nim założył, że nie, więc przetłumaczył to z łaciny z powrotem na grekę. A potem co się stało? Wersja Króla Jakuba korzystała z greckiego tekstu Erazma, ale Erazm napisał ten werset, więc umieścili go w swoich tłumaczeniach KJV. Zatem nie ma tam żadnej notatki, jest tam tylko ten werset. Zauważysz, że we wszystkich współczesnych tłumaczeniach go pominięto, ponieważ nie znaleziono go przed XVI wiekiem. Czy rozumiesz wczesne rękopisy? Czy mamy to w rękopisach papirusowych? NIE.

U. Ogólna dyskusja na temat dokładności tekstu Pisma Świętego [52:19-57:00]

Muszę to powiedzieć w tym momencie. Martwię się o omawianie tych spraw. Nawet w ostatniej klasie jeden z uczniów powiedział, że to tak, jakby nagle powiedzieć: „O cholera, tu jest tyle błędów, cała Biblia staje w płomieniach. Kto wie? Adam i Ewa, może nie żyli. Mam na myśli, że może, no wiesz, Kain i Abel, może to był błąd pisarza. Całość idzie w górę.”

Teraz rozumiesz, Biblię. Posłużę się na przykład Nowym Testamentem. Mamy 5000 rękopisów Nowego Testamentu. Czy możemy porównać te 5000? Czy mamy środki i mechanizmy? W Princeton jest pewien facet, który przez 67 lat jedyne, co zrobił w swoim życiu, to studiowanie tych rękopisów i ich różnic. Nazywa się Bruce Metzger. Ten facet jest niesamowity. Studiował te rękopisy na całym świecie i składał je w całość. 5000 rękopisów. Wiemy o nich, są skodyfikowane i tak dalej. Powiedz mi, czy słyszałeś kiedyś o gościu o imieniu Platon? Zapomniałem tego nazwiska. Platon również napisał wówczas: ile mamy rękopisów Platona? Mamy 5000 Nowego Testamentu. Ile masz rękopisów Platona? Prawdopodobnie masz 7-13 rękopisów Platona. Aha, a co z Arystotelesem? Czy ktoś kiedykolwiek widział tekst Arystotelesa? Ok, chodzi o taką grubość? Arystoteles ma logikę, retorykę, etykę i tego typu rzeczy. Wiesz, że to naprawdę ważna filozofia, *etyka nikomachejska*. Sam przez to przerabiałem jakiś czas temu. To wspaniały tekst, Arystoteles był niezłym facetem. Wiesz, ile mamy rękopisów Arystotelesa? 120 lub mniej. Ilu mamy w Nowym Testamencie? 5000. Ilu mamy Arystotelesa? 120 lub mniej. Widzisz porównanie? Czy Nowy Testament jest lepiej ugruntowany niż jakakolwiek księga na tej planecie? Nie ma bliskiej sekundy. Czy zdajesz sobie sprawę, że nie tylko mamy wczesne rękopisy, których nie posiadali tłumacze wersji Króla Jakuba w 1611 roku? Mamy już papirus. Mamy papirus o nazwie P52, papirus 52. Jest na nim część Księgi Jana. Zgadnijcie, z jakiego okresu pochodzi ten papirus? Po pierwsze, kiedy umarł apostoł Jan? Czy żył w latach 90-tych? Mamy fragment Księgi Jana sprzed 30 lat od jego życia. W ciągu 30 lat od życia mężczyzny. Mamy kawałek papirusu. To niesamowite. Powiedz mi, jaka inna książka zawiera tego rodzaju dokumentację sprzed dwóch lub trzech tysięcy lat. Nie, jest wyjątkowy.

Jest taki facet, który nazywa się Dan Wallace. Uczyłem z nim, kiedy byłem w Grace College. Wallace to grecki maniak. Wiesz, że masz maniaków technologii. Jest maniakiem języka greckiego. Ma całe krzaczaste, czarne, ciemne włosy, teraz zapuszcza brodę. Ma tę wielką, starą brodę, krzaczastą brodę i

wygląda, jakby był naprawdę Grekiem. Ma nawet greckie czarne szaty i ma teraz tę brodę. Wiesz, co on robi? Dan Wallace odkrył, że w Stambule, gdzie znajdował się Konstantynopol, znajduje się rękopis. Zachowuje się, jakby był Grekiem. Czy on tam pójdzie, żeby znaleźć ten rękopis? Wie, że tam jest. Czy reszta świata wie o tym rękopisie? Nie, nikt nie widział tego rękopisu. Jedzie tam i próbuje wyrwać im to z rąk. Więc on się cały grekuje i idzie tam, cały Grek, żeby zmieścić się w tym klasztorze. Idzie po ten rękopis. Taka jest prawda. Musiałbyś znać tego gościa. Mam nadzieję, że nie będzie mu narzucał żadnego ciepła. Przysięgam, że zrobi mu zdjęcia czy coś, ale on się tym zajmie. To znaczy, że myślał o tym od dawna, pracował nad tym i myślę, że był tam i z nimi rozmawiał. Próbuje nawiązać z nimi przyjaźń.

Swoją drogą, dlaczego on musi to robić? Bo w jakim miejscu odnaleziono rękopis Sinaiticus? Synajski został znaleziony na górze Synaj, w klasztorze św. Katarzyny. Czy zdajesz sobie sprawę, co ten facet zrobił w XIX wieku? Wyszedł i ukradł mnichom rękopisy. Czy mnisi do dziś są z tego powodu wściekli? Wy się śmiejecie, mówię poważnie. Byłem w klasztorze św. Katarzyny. Zapamiętają to na zawsze, że rękopis został skradziony. Swoją drogą, czy cieszę się, że to ukradli? Tak, właściwie dlatego, że znajdował się w tym klasztorze, czy zdajesz sobie sprawę, co robili z niektórymi z tych rękopisów? Mnisi palili strony rękopisów, aby się ogrzać. Czy to problem? Czy zdajesz sobie sprawę, że te rękopisy są jednymi z najlepszych na świecie? Palili rękopisy, żeby się ogrzać! Cieszę się, że facet je ukradł. Dobrze, przepraszam.

V. Dlaczego Bóg zachował swoje słowo w sposób niedoskonały? – sugestia

[57:01-59:23]

Mamy te wszystkie rękopisy. Jak skorygować wszystkie różnice między rękopisami? A tak przy okazji, czy możecie to zrobić? Nie czytasz greki i hebrajskiego, więc nie możesz tego zrobić. Czy ktoś inny, tak ekspert jak Bruce Metzger, dokonuje oceny rękopisów? Teraz wspólnie redagują tekst w języku greckim lub hebrajskim, a następnie jest on publikowany i czytają go tacy ludzie

jak ja. W przypisach podają różne odczyty? Tak, są, jest to bardzo przydatne. W przypisach możesz zobaczyć różne wersje rękopisów.

Jak zatem możemy skorygować to wszystko i dlaczego Bóg nie zachował tego doskonale? Odpowiedź jest taka, że nie wiemy, dlaczego Bóg robi to, co robi. Coś tu wymyślę. Więc w tym celu przejdę tutaj, bo to ja to wymyśliłem. Zasugerowało to kilka innych osób, wiele osób tak twierdzi. Dlaczego Bóg nie zachował swego Słowa doskonale? Czy mógłby zachować to doskonale? Czy istnieje rękopis, który jest doskonały? Nie wiemy, bo mamy tylko rękopisy, które pochodzą sto lat później i musimy porównywać rękopisy z rękopisami, nawet nie wiedzielibyśmy, czy je mamy.

Czy rękopisy zawierają błędy? Tak, robią to. Czy pamiętacie, jak niektórzy skrybowie na marginesach mówią: „Tutaj jest tak zimno, że zamarza mi atrament”. Mam pytanie: czy dobrze piszesz, kiedy tak marzniesz? Nie. Zatem ci skrybowie mieli naprawdę trudne warunki. Nie winię skrybów. Zrobili wszystko, co mogli. Nie mieli sprawdzania pisowni, Worda i tego rodzaju wsparcia. Dlaczego Bóg tego nie zachował? Sugestia jest następująca: gdyby Bóg zachował swoje doskonałe Słowo, tak jak dziesięć przykazań, i pozostawił je w pudełku, co ludzie zrobiliby z tym pudełkiem? Skończyłoby się to na oddawaniu czci relikwii. Czy ludzie robią relikty z takich rzeczy? Czciliby raczej relikwię niż Boga, który daje dziesięć przykazań. Myślę więc, że celowo zatracił swoje Słowo. Chcę, żebyś mnie wielbił, zamiast jakiegoś SMS-a. Zatem tekst zaginął i nie mamy żadnych reliktyw, mamy tysiące rękopisów.

W. Ocena błędów pisarza [59:24-60:38]

Porozmawiajmy o błędach pisarza. Czy wiemy, jakie błędy popełniają skrybowie? Tak. Oto jeden z nich: Księga Rodzaju, rozdział 10, werset 4. Jaka jest różnica pomiędzy literą ד(d) a literą ר(r) ? Po pierwsze, czy widzisz różnicę? Co za różnica? Czy ktoś widzi ten mały guzek na końcu tego? To drobnostka. Czy ktoś pamięta jakąś notatkę i ciekawostkę? To drobnostka. To jest D (ד). To jest R (ר). Czy myślisz, że uczeni w Piśmie kiedykolwiek pomylili D (ד) i R (ר) ?

Widzisz, jak blisko są? Dam ci przykład. Ten facet ma na imię Dodanin, jeśli zapamiętałeś je wszystkie z Księgi Rodzaju 10. Ten facet ma na imię Dodanin. Ale jeśli zajrzycie do niektórych waszych Biblii, nie będzie tam napisane „Dodanin”, ale „Rodanin”. Czy widzisz, że R i D zostały zdezorientowane? Czy miał na imię Dodo, czy może Rodo? Problem w tym, że list wygląda tak podobnie, że czasami zdarza się, że takie litery są mylone. Zatem D i R są zdezorientowani. Teraz wiemy, że to problem, więc czy możemy go naprawić? Tak możemy. Porównując rękopisy, można by się tego spodziewać.

X. Przekaz ustny i rękopisowy [60:39-62:53]

Oto kolejny. Pozwól, że zrobię ci to po angielsku. Czasami mówili rękopisami. Jaka jest zaleta pisania ustnego rękopisu? Byłbym tutaj i czytał: „Na początku było Słowo” lub „Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię”. Jaka jest zaleta? Ile mógłbym wyprodukować z jednego rękopisu w tej klasie? 100. Czy widzisz zaletę robienia tego ustnie? Ale w czym problem, że jest to ustne? Oto problem ustny: napisz mi słowo „tam/oni/oni”. Jaki jest problem? Masz „tam”, „ich” i „oni” – wszystkie brzmią tak samo.

Jako przykład podam teraz Psalm 100. W wersji Psalmu 100 według króla Jakuba jest napisane: „Wydawajcie radosne dźwięki Panu! Przyjdź do Jego obecności ze śpiewem. Wiedźcie, że Pan jest Bogiem. To On nas stworzył, a nie my sami. ” Czy ktoś pamięta, że to słyszał? To jest król Jakub. Jeśli zajrzysz do swojego NIV i większości współczesnych tłumaczeń, zobaczysz, że jest tak: „Wydawajcie radosne dźwięki Panu! Przyjdź do Jego obecności ze śpiewem. Wiedźcie, że Pan jest Bogiem. To On nas stworzył i my (*l'o anaknu*) jesteśmy jego.” To bardzo różni się od „nie my sami” – i „jesteśmy jego”. Wiesz, jak się wymawia? „a nie my sami”: *lo' anaknu* . Wiesz, jak się wymawia „i jesteśmy jego”? *Lo anaknu* . Jaka jest różnica w dźwięku między *l'o anaknu* i *lo' anaknu* ? Powiedz mi, który jest który. Nie możesz. Wymawia się to w ten sam sposób. To jest *l'o anaknu* . Można to jednak rozumieć jako „nie my sami” – tak to tłumaczy

Wersji Króla Jakuba, „i my jesteśmy jego” – tak brzmi większość współczesnych tłumaczeń, ponieważ teraz lepiej rozumiemy tę poezję.

Y. Metateza [62:54-63:28]

Metateza – czy kiedykolwiek napisałeś to: „thier”? Czy Twoje palce są przyzwyczajone do robienia „tj”? Jakie są zalety MS Word? MS Word odwraca je. Czy zdarzyło Ci się kiedyś coś takiego? Odwraca je, a to jest korzystne. Dlatego polecam Microsoft Word. Nazywa się to „metatezą” i polega na zmianie kolejności liter. Kiedy zamieniasz litery, nazywa się to metatezą. Jeśli kiedykolwiek przeczytałeś to w rękopisie, wiedziałbyś, co to powinno być. To nikogo nie oszukuje.

Z. Rozszczepienie i fuzja [63:29-64:02]

Oto jeden. We wczesnych rękopisach greckich wszystkie pisano wielkimi literami, bez spacji między słowami. Czy lubisz spacje między słowami? Powiedz mi, co tu jest napisane. Ludzie, czytacie po angielsku. (ludzie próbujący przeczytać CHRISTISNOWHERE). Tak, jesteście bandą pogan. To jest piękne, to jest liturgiczne: „Chrystus jest teraz tutaj”. [Uczniowie czytają: Chrystusa nie ma gdzie]. Czy widzisz, w czym tkwi problem, gdy nie ma spacji między słowami?

AA. Homeoteleuton: te same zakończenia [64:03-65:08]

Oto kolejny. Nazywa się to „homeoteleutonem”. Podoba mi się, bo to fajne słowo. „Homo” co oznacza? To samo. „Homeoteleuton” oznacza „to samo zakończenie”. Wszyscy to wiecie: ten sam problem z zakończeniem. Czy kiedykolwiek czytałeś tę stronę i natknąłeś się tutaj na słowo, które zostało powtórzone w dół przez około trzy linijki, a twój wzrok przeskakiwał w dół strony, ponieważ natknąłeś się, a potem zeskoczyłeś. Pozwól, że zaprowadzę Cię do Jezusa, który będzie opowiadał przypowieść o dobrym Samarytaninie. Facet został pobity. Był ksiądz, on podchodzi do niego i „przechodzi drugą stroną”. A potem jest Lewita, podchodzi do tego biednego, pobitego człowieka i „przechodzi obok”. W czym problem? Powtarzają się słowa „Przejdź na drugą stronę” i

„Przejdź na drugą stronę”. Co w przypadku niektórych rękopisów zrobiłby skryba? Czy jego wzrok skoczył w dół strony? Pomiął jednego z chłopaków, bo jego wzrok przeskoczył w dół strony. Czy kiedykolwiek czytałeś w ten sposób i skakałeś w dół strony? To się nazywa „homeoteuton”, to samo zakończenie, skaczesz w dół strony, pomijając część materiału.

AB. Dittografia i haplografia [65:09-65:45]

Oto inny sposób na popełnienie błędu: „Dittografia”. „Dittografia” oznacza, czy kiedykolwiek wpisałeś coś i wpisałeś to dwa razy, podczas gdy powinno być napisane tylko raz? Potem zdajesz sobie sprawę, że zrobiłeś to samo dwa razy. Potem jestem na siebie naprawdę zły: „Och, nie mogę uwierzyć, że to właśnie napisałem”. Więc to usuniesz. To jest „Dittografia”. Oznacza to, że został napisany dwa razy, ale powinien być zostać napisany raz. **Haplografia** oznacza, że należało to napisać dwa razy, a napisano tylko raz. Zatem dittografia i haplografia są przeciwieństwami. Dittografia oznacza, że został napisany dwa razy, ale powinien być zostać napisany raz. Haplografia oznacza, że zostało napisane raz i powinno zostać napisane dwa razy. Wiesz, że popełniłeś tego rodzaju błędy.

AC. Harmonizowanie zepsucia [65:46-67:18]

Oto kolejny : harmonizacja korupcji. Pochodzi to z 3. rozdziału Księgi Hioba. W 3. rozdziale Hioba sprawa wygląda następująco. Co się dzieje z Hiobem? Job wyciąga z niego smołę. Więc Hiob robi z niego smołę, a w rozdziale 3 pojawia się jego żona, jej dzieci nie żyją, wszystko zostało wysadzone w powietrze. Przychodzi do cierpiącego męża. Teraz zacytuję Cię dosłownie po hebrajsku, powiedz mi, co jest nie tak. W języku hebrajskim brzmi to dosłownie: „Podchodzi żona Hioba i mówi: [Job ma te wszystkie czyraki] «Jobie, błogosław Boga i umrzyj»”. To jest cytat bezpośrednio z hebrajskiego: „baruk”, co oznacza „błogosław”- - „Błogosław Boga i umrzyj”. Kiedy czytasz to, co mówi żona Hioba, czy jest naprawdę jasne, co ona naprawdę powiedziała? Czy powiedziała: „Błogosław Boga i umrzyj”? Tak, była bardzo pobożną kobietą. Nie. Kiedy przychodzi do Hioba i całej tej tragedii, a ona mówi co? „Przeklinaj Boga i

umrzyj”. Jaki był jeden z problemów? Czy uczeni w Piśmie nie chcieli napisać „przekląć Boga”? Skrybowie nie lubili tego pisać. Zamiast tego umieścili tam „błogosławcie Boga”. A tak przy okazji, czy ktokolwiek czytający ten tekst, czy wie, że powinno ono brzmieć: „przeklnij Boga i umrzyj”? Powtórzę to jeszcze raz: ktokolwiek czyta ten tekst, czy wie, że powinno ono brzmieć „przeklnij Boga i umrzyj”? Każdy, kto to czyta, o tym wie. Dzieje się tak, że czytelnicy to odwracają. Uczeni w Piśmie nie lubili tego pisać, więc zamiast tego umieścili „błogosław Boga i umrzyj”. Nazywa się to „harmonizacją korupcji”. Nie podobało im się pisanie „przeklnij Boga i umrzyj”, więc zharmonizowali to w coś, co im bardziej odpowiadało.

OGŁOSZENIE. Konflacja [67:19-68:15]

Teraz mamy połączenie. Konflacja jest interesująca. Niektóre rękopisy pochodzą, jak sądzę, z Księgi Objawienia lub Dziejów Apostolskich. Mówi: A więc masz pięćdziesiąt rękopisów, które mówią: „Kościół Boży”, „Kościół Boży”, „Kościół Boży” i „Kościół Boży”. Następnie masz pięćdziesiąt innych rękopisów, które mówią: „Kościół Pański” i „Kościół Pański”. Teraz jesteś późniejszym skrybą, masz pięćdziesiąt rękopisów, które mówią „Kościół Boży” i masz pięćdziesiąt rękopisów, które mówią „Kościół Pański”. Który z nich zamierzasz skopiować? Tak, więc co zrobiłeś? Swoją drogą, pozwól, że zapytam, co byś zrobił? Jeśli masz jeden rękopis, który mówi „Kościół Pański” i drugi, który mówi „Kościół Boży”, co byś zrobił? Łączą to i mówią: „Kościół Pana Boga”. Zatem późniejsze rękopisy zawierają ten „Kościół Pana Boga”. Chodzi o to, że tekst ma tendencję do rozrastania się z powodu tej tendencji do łączenia. Zatem przy łączeniach tekst ma tendencję do powiększania się z powodu problemu łączenia.

AE. Zasady ważenia materiału dowodowego rękopisu

Preferowane są starsze i niższe [68:16-68:56]

Oto kilka zasad podejmowania decyzji, które fragmenty rękopisów należy przyjąć do Biblii. Starsze rękopisy: jeśli masz rękopis datowany na XVI^{wiek} i masz rękopis datowany na III^{wiek}, to któremu przywiązujesz większą wagę? III^{wiek}.

Dlaczego? Bo jest wcześniej. Im starszy rękopis, tym wyższy status ma – im starszy rękopis, tym lepszy.

Preferowana jest krótsza lektura. Dlaczego wolą krótszą lekturę? Masz w przygotowaniu dwa zestawy rękopisów, dlaczego wolą ten krótszy? Czy tekst miał tendencję do rozrastania się w czasie? Zatem ten krótszy jest prawdopodobnie starszy i lepszy. Dlatego preferowana jest krótsza lektura. „Kościół Pana” lub „Kościół Boży”, ale nie „Kościół Pana Boga”.

AF. Rozprzestrzenione geograficznie [68:57-69:51]

Teraz pozwól mi to zrobić. Załóżmy, że mamy sto rękopisów z Wenham w Massachusetts. Z drugiej strony mamy zestaw pięciu rękopisów, które nie zgadzają się z rękopisem Wenhama. Jeden z tych rękopisów pochodzi z Waszyngtonu, drugi z Filadelfii, nie robimy tu Nowego Jorku w Bostonie, Boston to drugi, Los Angeles to drugi i Miami to drugi. Mamy tylko pięć, ale mamy ten sam odczyt z Waszyngtonu, Filadelfii, Bostonu, Los Angeles i Miami, a ty masz inny odczyt ze stu rękopisów z Wenham. Które odczytanie byście zaakceptowali? Pięć albo sto. Piątka, dlaczego? Ponieważ są rozsiane po całym terenie. Czy wszystkie te z Wenham zostaną skopiowane od siebie? Czy wszyscy popełniliby te same błędy? Ale im większy zasięg geograficzny, tym cenniejsza lektura.

AG. Rodziny rękopisów [69:52-70:31]

Omówmy teraz numerację i rodzaj rękopisów. Co to jest rodzina rękopisów? Rodzina rękopisów ma miejsce wtedy, gdy masz rodzica, rodzica kopiuje się, nazywa się to „dzieckiem”. Zatem masz rodzica, dziecko, dziecko zostaje skopiowane i widzisz, że wszystkie wracają do tego samego rodzica? Zatem ktoś zostaje skopiowany, powiedzmy pięć razy. Wszystkie wracają do tego samego rodzica. Czy niektóre rodziny mają lepszy zbiór rękopisów, a inne gorsze? Zatem dzieje się tak, że można wycenić te rodziny rękopisów. Masz rodzinę zachodnią, rodzinę Aleksandryjską, a następnie możesz zważyć rękopisy i możesz spróbować wybrać najlepszą rodzinę rękopisów.

Ach. Uczeń w Nowym Testamencie i Starym Testamencie [70:32-72:07]

Pozwólcie, że uderzę tutaj jeszcze w jedną rzecz, jeśli chodzi o Nowy Testament. Chcę wam porównać Nowy Testament ze Starym Testamentem. Czy skrybowie Nowego Testamentu kopiowali Nowy Testament, czy byli dobrymi skrybami? Pierwsi chrześcijanie byli wykształceni czy niewykształceni? Pierwsi chrześcijanie byli niewykształceni. Czy pierwsi chrześcijanie byli bogaci czy biedni? W większości biedni. Czy pierwsi chrześcijanie siedzieli w swoim domu, w klimatyzowanym domu, czy też uciekali przed prześladowaniami? Uciekając przed prześladowaniami. Kiedy uciekasz przed prześladowaniami, biedny i niewykształcony, czy jesteś dobrym skrybą? Nie. Czy wczesnochrześcijańskie rękopisy były trudne, ponieważ nie byli zawodowymi skrybami? Czy pierwsi chrześcijanie szkolili się jako skrybowie? Niewiele, później to zrobili.

Opowiedz mi teraz o narodzie żydowskim. Czy naród żydowski był dobrymi, czy złymi skrybami? Dobry. Profesjonalista – poświęca całe swoje życie na kopiowanie Pisma Świętego? Nasze najlepsze rękopisy hebrajskie pochodzą z okresu około 1000–800 r. i nazywane są tekstami masoreckimi (MT). Czasami mawiali, że te teksty masoreckie, które kopiowali, na tej stronie musi znajdować się 25 „a”. I liczyli na stronie 25 „a”. Gdyby brakowało jednego z „a”, zniszczyliby Twój rękopis? Pytanie: czy ci ludzie byli bardzo ostrożni? Manuskrypty żydowskie były bardzo dokładne. Jednakże, w czym tkwi problem? Nasze najlepsze żydowskie rękopisy masoreckie pochodzą z lat 800-1000 naszej ery. Jaki jest problem? Czy rok 1000 n.e. jest późny, kiedy Mojżesz żył w roku 1400 p.n.e.? Tak.

sztuczna inteligencja Zwoje znad Morza Martwego [72:08-73:38]

I nagle w 1948 roku jakiś arabski dzieciak poszedł na spacer wzdłuż Morza Martwego i wrzucił kamień do jaskini. Zamiast stukania usłyszał brzęk i powiedział, że coś tam jest. Wszedł do środka i znalazł duży, stary kanister. Otwiera puszkę, a w środku jest cały ten papier. Mówi: „Wow, co to jest? Można tym palić ogień przez całą noc. Wyciąga go i okazuje się, że chyba sprzedali pierwszy za 50 dolców. Ile jest teraz wart? Miliony. Właściwie, czy wiesz, co

zrobili ze Zwojami znad Morza Martwego? Niektórzy z chłopaków, kiedy zabrali się do Betlejem, chcieli zarobić więcej pieniędzy, więc wiesz, co zrobili? Podarli go, żeby móc sprzedać 10 sztuk zamiast jednej. Mówisz, że tego nie zrobili. Tak zrobili. Tak czy inaczej, otrzymaliśmy te Zwoje znad Morza Martwego w 1948 roku. Jaka z tego korzyść? Dlaczego tak bardzo wyrażasz szacunek o nazwisku Marty'ego Abegga, mojego dobrego przyjaciela, który pracował nad Zwojami znad Morza Martwego i rozdmuchał je? Myślę, że to była jaskinia 13 lub jaskinia 11, właściwie to on ją otworzył za pomocą komputera Mac. Dlaczego mam taki szacunek do Marty'ego? Zwoje znad Morza Martwego to nasze najlepsze rękopisy hebrajskie. Zwoje znad Morza Martwego z 1948 roku przenoszą nas o 1000 lat wstecz, do czasów poprzedzających czasy Chrystusa. To skok o 1000 lat. Czy możemy teraz sprawdzić, jak dobre są rękopisy tych późnych tekstów masoreckich? Tak, mamy teraz skok o 1000 lat. Zgadnij, co znaleźli? Czy teksty hebrajskie są dokładne? Teksty hebrajskie są dokładne. Zwoje znad Morza Martwego ogólnie to potwierdzają.

AJ. Gabi Barkai i Liczby 6 [73:39-76:19]

A tak przy okazji, opowiem wam historię o gościu o imieniu Gabi Barkai, uczyłem się u niego w latach 70., po wojnie secesyjnej. Gabi Barkai przez całe życie badał grobowce w Jerozolimie i mówię przez całe życie, jakieś 40 lub 50 lat. Gabi może wejść do grobowca w Jerozolimie i, jak wie, do każdego grobowca w Jerozolimie. To naprawdę bystry facet. Podejdzie do ściany, położy rękę na ścianie i powie, że ten znak dłutem wykonano około 300 roku p.n.e. Ten facet jest dobry. Jest najlepszy na świecie. Poświęcił temu całe swoje życie.

Jaki jest problem z grobowcami? Zwykle grzebią ludzi z całym ich bogactwem. Co zwykle dzieje się z grobowcem? Złodzieje grobów przychodzą tam i rozdierają wszystko, tak że zostaje ci kilka kawałków jęczmienia i jego fragmentów. Czy można na nim przeprowadzić datowanie metodą węgla-14? Ale często zostajesz z samymi resztkami. I oto, są lata 80., kopia, żeby zbudować nowy hotel, wyciągnęli łopatę parową, kopia i nagle w coś uderzają. Powiedzieli:

„Święta krowo, to jest grób”. Masz grób w Jerozolimie, do kogo wezwiesz? Gabi Barka. „Gabi, chodź tutaj, uderzymy w grób”. Stało się tak, że nastąpiło trzęsienie ziemi i trzęsienie ziemi zawaliło dach grobowca na grobowiec. Pytanie: czy to dobrze? Tak, wszystko jest nadal na miejscu. Otworzyli ten grobowiec, a grób ten pochodzi z 700 roku p.n.e. Dzieje się to od czasów Ezechiasza, króla Judy. Zawalił się dach grobowca, jest tam kobieta, widać to po kościach. Na szyi ma mały amulet wykonany ze srebra. Skręcenie tego srebrnego amuletu z 700 r. p.n.e. zajęło im 3 lata. Było w nim coś takiego i jest to dobry sposób na zakończenie zajęć: „Niech Pan cię błogosławi i strzeże. Pan zlituje się nad tobą i rozjaśni oblicze swoje nad tobą, i da ci szalom.” Czy kiedykolwiek to słyszałeś? Czy twój pastor kiedykolwiek powiedział: „Niech cię Pan błogosławi i strzeże, i niech rozjaśnia oblicze swoje nad tobą”? To jest błogosławieństwo kapłańskie z Liczb 6:24 i nast. Gabi Barkai znalazła najwcześniejszy znaleziony fragment Pisma Świętego – 600-700 p.n.e. Czy mówi to samo, co Twoja Biblia? To samo. Możemy więc mieć zaufanie do Pisma Świętego. Do zobaczenia w przyszłym tygodniu.

To jest wykład nr 3 Teda Hildebrandta na temat historii, literatury i teologii Starego Testamentu. Wykład dotyczył przekazania Biblii od Boga do nas.

Przepisane przez Lauren Arzbecker
Szorstki pod redakcją Teda Hildebrandta 2